

Sygn. akt I PK 223/19

## POSTANOWIENIE

Dnia 9 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z powództwa K. K.  
przeciwko R. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K.  
o ustalenie stosunku pracy,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń  
Społecznych w dniu 9 grudnia 2020 r.,  
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i  
Ubezpieczeń Społecznych w K.  
z dnia 6 czerwca 2019 r., sygn. akt VII Pa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.**

### UZASADNIENIE

W wyroku z dnia 6 czerwca 2019 r., sygn. akt VII Pa (...), Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. – w sprawie z powództwa K.K. przeciwko R. Spółce z o.o. w K. – oddalił apelację powódki od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. z dnia 13 września 2018 r., sygn. akt IV P (...), w którym Sąd Rejonowy oddalił powództwo K. K. przeciwko R. Spółce z o.o. w K. o ustalenie istnienia stosunku pracy.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego powódka zaskarżyła skargą kasacyjną. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazano na przyczyny przyjęcia skargi do rozpoznania określone w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Wskazano, że w niniejszej sprawie występuje istotne zagadnienie prawne: czy jednoznaczna odmowa podpisania dokumentu obejmującego umowę o pracę - odmowa złożenia

oświadczenia woli w formie pisemnej, w sytuacji, w której forma pisemna nie została zastrzeżona przez ustawę pod rygorem nieważności - przez pracodawcę (drugą stronę stosunku prawnego) i wzbranianie się przed podpisaniem takiego dokumentu w trakcie trwania przedmiotowej relacji wyklucza możliwość zawarcia umowy o pracę w drodze konkludentnych czynności, tj. poprzez dopuszczenie pracownika do pracy, kierowanie jego czynnościami, wyznaczanie zadań do realizacji, miejsca i czasu pracy oraz zapłaty na rzecz pracownika wynagrodzenia?; „czy przejaw woli zatrudnienia pracownika polegający na powierzeniu zadań do wykonania, sprawowaniu bieżącego nadzoru i kierownictwa nad pracownikiem, wyznaczaniu miejsca i czasu pracy oraz zapłata wynagrodzenia podlega ocenie przy uwzględnieniu ustalonych przez Sąd i wynikających z materiału dowodowego przyczyn odmowy dopełnienia formalności - podpisania umowy o pracę, zgłoszenia pracownika do ubezpieczeń społecznych oraz pobierania i uiszczenia składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz zaliczki na podatek dochodowy - które prowadzą się do zamiaru i chęci pracodawcy uzyskania ograniczenia obciążeń fiskalno-ubezpieczeniowych, a więc czy ujawniona wola zatrudnienia pracownika przy jednoczesnym obniżeniu kosztów zatrudnienia pracownika polegająca na zatrudnieniu go „na czarno” może mieć jakikolwiek wpływ na ocenę czy strony łączył stosunek pracy?; czy zatrudnienie „na czarno”, a więc bez pozostawienia śladu w dokumentacji zwyczajowo towarzyszącej stosunkowi pracy, przy pierwotnej akceptacji takiego rozwiązania ze strony pracownika i obietnicy pracodawcy dopełnienia wszystkich „formalności” w chwili poprawienia się sytuacji gospodarczej pracodawcy oraz późniejszym domaganiu się sformalizowania łączącej strony umowy poprzez podpisanie umowy o pracę, pozbawia pracownika prawa domagania się stwierdzenia istnienia stosunku pracy?; czy w sprawie o ustalenie istnienia stosunku pracy (ustalenia istnienia i treści stosunku pracy) znaczenie dla rozstrzygnięcia mają okoliczności faktyczne związane z osobą pracownika i osobami zarządzającymi przedsiębiorstwem pracodawcy, lecz wykraczające poza faktyczny sposób realizacji przedmiotowego stosunku, który ma istnieć między pracownikiem a pracodawcą, a więc czy ustalając istnienie stosunku pracy Sąd Pracy może pominąć osobowość prawną pracodawcy i „przebić/unieść welon korporacyjny” lub go całkowicie pominąć ustalając, że okoliczności dotyczące

pracownika i osób zarządzających osobą prawną, które występują obok relacji podlegającej ocenie w kategoriach art. 11 k.p. w związku z art. 22 § 1 k.p., mogą mieć wpływ na ocenę tejże relacji?

W ocenie autora skargi oczywista zasadność jego skargi wynika z tego, że wyrok Sądu drugiej instancji został wydany z rażącym i oczywistym naruszeniem przepisów prawa materialnego - Kodeksu pracy - poprzez całkowicie nieprawidłową, widoczną *prima facie*, subsumpcję stanu faktycznego sprawy, co doprowadziło do oceny, zgodnie z którą sytuacja, w której: a. pozwana powierzyła powódce kontrolę i nadzór nad pracownikami administracyjnymi pozwanej, b. pozwana uprawniała powódkę do wydawania wiążących poleceń pracownikom pozwanej, c. dokonywały się ciągłe ustalenia i komunikacja między powódką a pozwaną odnośnie do spraw, które powódka załatwiała dla pozwanej, które to ustalenia były dokonywane w formie „stanowczej i jednoznacznej” (lecz stanowczość i jednoznaczność była adresowana do powódki), d. wyznaczyła powódce określone, szczególne miejsce w strukturach hierarchicznych Spółki, e. powódka nie mogła działać zupełnie swobodnie i dowolnie, f. powódka musiała konsultować podejmowane działania z pozwaną, g. pozwana wskazywała powódce jakie czynności trzeba podjąć, h. inni pracownicy pozwanej traktowali powódkę „niejako” jako swoją przełożoną, i. powódka była odpowiedzialna za realizację zarządzenia 01 października 2013 r. z dnia 1 października 2013 r., j. powódka była odpowiedzialna za podjęcie stosownych działań w kredytujących bankach, k. pozwana dokonywała z powódką ustaleń, które następnie realizowała powódka, l. zakres zadań powódki uniemożliwiał jej stałe przebywanie w siedzibie pozwanej, m. zakres zadań powódki wymagał od niej pracy w różnych porach, w rzeczywistości pozostając w kontakcie i do dyspozycji pozwanej przez cały czas, n. powódka miała otrzymywać po 5.000 zł miesięcznie za wykonywane czynności i przez pewien okres wykonywania czynności takie kwoty otrzymywała w kopercie, nie stanowi o istnieniu stosunku pracy między pozwaną a powódką.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna powódki nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy

przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

W świetle utrwalonego już orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c., oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca

2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571); 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179); 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504) i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej. Wymóg ten jest uzasadniony publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2007 r., V CSK 356/07, LEX nr 621243). Ograniczenie się przez skarżącego do pytania nie jest wystarczającym określeniem zagadnienia prawnego, jeżeli zagadnienie prawne nie zostało przedstawione bez odniesienia się do ogólnych problemów interpretacyjnych (postanowienie Sądu Najwyższego z 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451).

Uwzględniając przedstawione założenia interpretacyjne należy stwierdzić, że autor rozpatrywanej skargi kasacyjnej nie przedstawia istotnego zagadnienia prawnego sprawy w rozumieniu przepisu art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. Przede wszystkim w uzasadnieniu wniosku nie zawarto odpowiedniej jurekcyjnej argumentacji wykazującej, że w sprawie rzeczywiście występuje przyczyna przyjęcia skargi do rozpoznania określona w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. Przedstawione w uzasadnieniu wniosku kwestie zostały sprowadzone do ogólnikowych (retorycznych) pytań bez powiązania ich z odpowiednią jurekcyjną argumentacją. Postawione – zacytowane wyżej – pytania sprowadzają się w istocie do prostego negowania stanowiska zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w K.. Zasadnicza wadliwość przedstawionych kwestii polega na tym, że zostały one oparte na założeniach eksponujących jakiś element stanu faktycznego sprawy bez uwzględnienia pozostałych – ustalonych w sprawie – okoliczności faktycznych. W

sprawie było prowadzone bardzo szerokie postępowanie dowodowe. Sąd pierwszej instancji stan faktyczny sprawy ustalił na podstawie dowodów z dokumentów, zeznań licznych świadków oraz powódki. Sąd drugiej instancji – podzielając i przyjmując za własną podstawę faktyczną wyroku Sądu pierwszej instancji – stwierdził, że stron (powódki i pozwanej) nie łączył stosunek pracy, gdyż brak było w relacji łączącej powódkę ze stroną pozwaną elementów charakterystycznych dla tego stosunku - przede wszystkim podporządkowania powódki stronie pozwanej, wykonywania zadań w miejscu i w czasie wyznaczonym przez stronę pozwaną, za wynagrodzeniem, a nie tylko wobec okoliczności braku zawarcia pisemnej umowy o pracę. Według Sądu drugiej instancji z całokształtu materiału dowodowego sprawy jasno wynikało, że brak było zgodnej, wyrażonej jednoznacznie woli stron zawarcia umowy o pracę, a sposób wykonywania przez powódkę jej obowiązków na rzecz Spółki wskazywał na związanie stron innym niż stosunkiem pracy - stosunkiem cywilnoprawnym. Powódka była prokurentem strony pozwanej, a ponadto łączyły ją z jej prezesem R. B. inne przedsięwzięcia gospodarcze, zatem niewątpliwie pełniła ona szczególną rolę w strukturach pozwanej i wykonywała na jej rzecz różne czynności, jednakże, z uwagi na okoliczności ustalone przez Sąd Rejonowy, a potwierdzone przez Sąd Okręgowy jako prawidłowe, nie miało to miejsca w oparciu o umowę o pracę, z uwagi na brak elementów determinujących ten szczególny rodzaj więzi prawnej opisanych w art. 22 § 1 k.p. (podporządkowanie pracodawcy, ściśle określone miejsce i czas wykonywania tej pracy oraz jej odpłatność).

Autor skargi – ignorując stanowisko zaskarżonego wyroku tak w zakresie jego podstawy faktycznej jak i oceny prawnej dochodzonego w sprawie roszczenia o ustalenie istnienia stosunku pracy – nie przedstawia przekonującej argumentacji polemicznej, którą wykazałby, że w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c.

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06,

LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Podczas, gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania – z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c. – niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia powyższych wymogów; nie wykazuje, aby w sprawie występował stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c. Autor skargi twierdzenia o oczywistej zasadności jego skargi kasacyjnej ogranicza do przedstawienia szeregu okoliczności faktycznych, które mają świadczyć o tym, że powódka wykonywała czynności w ramach pracowniczego zatrudnienia. W twierdzeniach wniosku nie uwzględnia się stanowiska

zaskarżonego wyroku w zakresie oceny spornej w sprawie kwestii, oceny przedstawionej szeroko w uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego w K.. Nie uwzględnia się także podstawy faktycznej ustalonej – jak to wyżej już przedstawiono – w oparciu o obszerne postępowanie dowodowe i dokładną analizę stanu faktycznego sprawy. Zamiast tego uzasadnienie wniosku skupia się na eksponowaniu wybranych elementów stanu faktycznego sprawy przy pominięciu całościowej oceny materiału dowodowego sprawy, oceny zasadzającej się na całym szeregu okoliczności określających podstawę faktyczną zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji. Poza prostym zaprzeczeniem stanowisku zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w K. w uzasadnieniu wniosku nie przedstawiono argumentacji, którą autor skargi wykazałby walor oczywistej zasadności jego skargi kasacyjnej w rozumieniu art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c.